

МОНІТОРИНГ СТАНУ ВІКОВИХ ОСОБИН ДУБА ЧЕРЕШЧАТОГО В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ПАРКУ «ПАРТИЗАНСЬКА СЛАВА»

Рак О.О., канд. біол. наук
Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Матвієнко М.Г., канд. біол. наук
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Пустовалов А.С., канд. біол. наук
ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка,

Охорона та збереження вікових дерев є надзвичайно важливим та актуальним завданням сучасності. В Україні підлягають охороні 2800 вікових та меморіальних дерев (Шнайдер, 2011). У Києві також є такі дерева, причому переважну кількість складають дуби (Шнайдер, 2014).

На території регіонального ландшафтного парку «Партизанська слава» зростає більше сотні вікових особин сосни звичайної та дуба черешчатого. Водночас «Проект реорганізації території...» від 2015 р. містить 227 рідкісних рослин, що зростають на території парку, для яких наведено географічні координати, висоту та діаметр стовбура (Проект, 2015). При цьому відсутні відомості про вік дерев, наявність дупел, пошкодження стовбура та крони дерев й інші характерні особливості кожного вікового дерева. Дана інформація важлива для контролю стану дерев.

У зв'язку з недостатньою кількістю інформації про стан вікових дерев на території парку було здійснено моніторинг вікових особин дуба черешчатого (*Quercus robur* L.). Перш за все, визначали точне місцезнаходження дерева за допомогою програми для смартфонів Compass. Окружність стовбура дерева вимірювали за допомогою рулетки на висоті 1,3 м. Після чого визначали вік дерева за формулою: $L=K \cdot C$, де L – вік дерева, K – емпіричний коефіцієнт, C – довжина кола (обхват) стовбура дерева (см). Для *Quercus robur* $K=1$ (Борейко, 1996).

Крім того, оцінювали стан дерев на предмет аварійності. Враховували наявність дупел та пошкоджень кори, які нерідко розцінюються як ознаки аварійності дерев та слугують показанням для рубки (Когнієнко, 2018).

В результаті моніторингу на території парку було досліджено 81 особину дуба черешчатого (рис. 1). За допомогою вищезазначеної методики розрахунку віку дерева було встановлено, що 25 (30,5%) досліджуваних особин мають вік 151-200 років, 38 (46,34%) – 201-250 років, 18 (22%) – 251-300 років. Таким чином, було виділено 3 основні

вікові категорії дуба черешчатого: 151-200, 201-250 та 251-300 років. При цьому переважна кількість дерев має вік 201-250 років.

Рис. 1. Вікові дуби на території РЛП «Партизанська слава».

В результаті дослідження не було виявлено дерев в аварійному стані. Дупла чи інші ознаки пошкодження деревини притаманні 40% особин дуба черешчатого у віці 151-200 років, 37% дерев у віці 201-250 років та 38% особин у віці 251-300 років. Таким чином, у межах кожної вікової категорії досліджуваних особин дуба черешчатого відсоток дерев, що мають дупла чи інші вікові пошкодження приблизно однаковий. Отже, не було відмічено кореляції між віком досліджуваних особин дуба черешчатого та наявністю дупел.

В інших дослідженнях дупла також не розглядаються як ознака небезпечного стану дерев. Перш за все, дупла є оселищем тварин (Gibbons, 1996). Також зазначається, що порожнина в стовбурі дозволяє дереву краще реагувати на сильний вітер та вчасно згинатися, тим самим перешкоджаючи розлому стовбура (Mellor, 2017). В якості профілактики

подальшому руйнуванню деревини рекомендується проводити постійний контроль стану дерев з дуплами (Ruxton, 2014).

Загалом, на території РЛП «Партизанська слава» було досліджено 81 особину дуба черешчатого. Визначали вік дерев, при цьому всі дуби були розділені на 3 вікові категорії: 151-200 років, 201-250 років, 251-300 років. При оцінці цілісності деревини дерев в аварійному стані виявлено не було. Водночас, у деяких дубів були відмічені дупла та пошкодження деревини. При цьому не було виявлено взаємозв'язку між віком дубів і зазначеними утвореннями. У зв'язку з цим вік та наявність дупел не є показаннями для вирубки дерев, якщо дерева не знаходяться в аварійному стані. З метою покращення охорони вікових дерев на досліджуваній території пропонується проводити постійний моніторинг та заповідати всі вікові особини дуба черешчатого в якості окремих пам'яток природи місцевого значення.

Література

1. Шнайдер С.Л., Борейко В.Є., Стеценко Н.Ф. 500 видатних дерев України. – Київ: КЕКЦ, 2011. – 203 с.
2. Шнайдер С.Л., Борейко В.Є. 50 видатних дерев Києва. – Київ: Київський еколого-культурний центр, 2014, іл. – 192 с.
3. Проект організації території регіонального ландшафтного парку «партизанська слава», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів. 2015 // <https://darn.kyivcity.gov.ua/files/2015/12/24/proekt.pdf>
4. Борейко В. Є. Охорона вікових дерев. – Київ: Київський еколого-культурний центр, 1996. – 79 с.
5. Kornienko V.O., Prikhodko S.A. A new methodological approach to evaluation of mechanical resistance of green plantings in urban environments. – Samara scientific bulletin. – 2018. – Vol. 7, № 2 (23). – P. 72-77.
6. Gibbons P., Lindenmayer D.B. Issues associated with the retention of hollow-bearing trees within eucalypt forests managed for wood production // Forest Ecology and Management. – 1996. – Vol. 83, № 3. – P. 245-279.
7. Mellor K.H. Hollow tree trunks: what are they good for? 2017 // <https://www.woodlandtrust.org.uk/blog/2017/08/ancient-hollow-trees/>
8. Ruxton G.D. Why are so many trees hollow? // Biol. Lett. – 2014. – Vol. 10, № 11. 20140555.